

Györgyöt már előbb hazahívták. A követségi munka zöme Havasra és Nagy György tanácsosra hárult, miután pedig Havast lefoglalták a politikai feladatok, Károlyi ellenőrzése és egyéb (pl. hírszerzési) feladatai, a tulajdonképeni adminisztrációt mindinkább a pártönkívüli Nagy György tanácsos intézte. Ő azonban hamarosan, 1948. november 21-én baráti hangú levelet intézett Mód Péterhez, Rajk kabinetfőnökéhez, amelyben közölte, pártönkívüli és hívó katolikus létre „nem tudok tovább őszintén együtt dolgozni egy olyan minisztériummal, amelyből régi kollégáim és barátaim már majdnem kivétel nélkül el lettek bocsátva”, sőt Heltaival már a kommunisták tisztogatása is sorra került. „Ő a lehető legnagyobb jóindulatot tanúsította irányomban. Biztosított róla, hogy a maga részéről nagyon örülne, ha szolgálatban maradnék”, és „a Miniszter úrhoz intézett levelében kérte, kaphassak garanciát arra nézve, hogy nem kerülök magam is épuráció alá. Én, éppen mivel követ úr oly kedves és jó hozzám, nem akartam ezt neki megmondani”, de tudja: nincs ilyen garancia (*MOL XIX/1-u 37. doboz*). 1949. január vége felé elhagyta a követséget (ezt a követség február 15-én jelenti Erdélyi József irodaigazgató disszidálásával együtt), részben ez tette szükségessé Mód Péter ideiglenes Párizsba helyezését.

² Erőst londoni kinevezése előtt hazahívták, majd úton londoni állomáshelyére néhány hétig Párizsban időzött. Erre vonatkozik a „vendéglátás.” Rajkhoz Párizsból írt köszönőlevelében megemlíti, hogy Károlyi október 10. körül utazott el pihenni. „Egészségi állapota és hangulata változó volt, de én nagyon remélem, hogy mihelyt kipi-hente magát, úgy testileg, mint lelkileg ismét elasztikus és aktív lesz. Most is nagyon érdeklődik - postán és telefonon - a párizsi politikai események iránt.” (*MOL XIX/1-u 60. doboz. Rajk*)

176. KÁROLYI MIHÁLY A LONDONI MAGYAR KLUBHOZ

(Párizs, 1948. október)

1918-as Magyar Népköztársaság 30-ik évfordulóját ünnepeljük. Ezen a napon legszívesebben három helyen jelentem volna meg: Budapesten, Párizsban és Londonban.

Budapesten azért, mert ott minden a 30 év előtt lezajlott eseményekre emlékezett. Külön öröm lenne számomra, ha az új magyar népi demokráciában önmagára talált magyar nép körében idézhetném fel ezeket az emlékeket.¹

Párizsban azért, mert hosszú emigrációs éveim legnagyobb részét ebben a városban töltöttem és most, mint az új Magyar Köztársaság hivatalos párizsi képviselője emlékezhetek azokra a harcokra, melyeket innen az elnyomó Horthy-rendszer ellen vívtunk.

Londonban azért, mert a londoni magyar emigrációban együtt a 2ik világháború néhez éveit mélyen összeforrtan ezzel a londoni magyarsággal, s akkor már a győzelem reményében ünnepeltük évente ezt az évfordulót.

Miután azonban egyszerre csak egy helyen lehetek, írásban üzenem a londoni magyar kolóniának, hogy merítsen erőt ebből az évfordulóból és soha ne tévessze szem elől azokat a célokat, melyekért az elmúlt világháború során együtt harcoltunk.

1918 októbere nagy tanulság arra, hogy ébernek kell lennünk. Az októberi forradalom elbukása mementó arra, hogy a reakció mindenáron igyekszik visszahódítani elvesztett hatalmát. A magyar népi demokrácia sikerei, a magyar nép felemelkedése arra mutat[nak], hogy ezt a leckét megtanultuk. Azonban azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a 48-as és 18-as forradalom hagyományai nélkül a magyar népi demokrácia nem tudta volna mai sikereit elérni. Ezek azok a hagyományok, melyeket ápolnunk és követnünk kell. Ezek jelentik az igazi magyar történelmi hagyományokat azzal az áljogfolytonossággal szemben, melyet hosszú ideig az uralkodó osztály képviselt.

A mai történelmi helyzet sokban különbözik az 1918-as helyzettől, de a népünk ellen törő bel- és külföldi reakció ma is ugyanaz. A mai demokráciának kétségtelenül könnyebb dolga van, nem utolsó sorban azért, mert megfelelő tapasztalattal rendelkezik. Másodsorban azért, mert a Szovjetunió szilárdan áll demokratikus törekvéseink mögött.

A 30. évfordulón ne feledkezzünk meg arról sem, hogy Október a forradalmi pacifizmus² győzelmét jelentette a háborús erőkkal szemben. Mi ma is a békét akarjuk. Helyesebben ma is a békéért harcolunk. Nem tudom elképzelni, hogy ez a békéért való harc ne találjon megértésre abban az Angliában, amely az elmúlt háborúban annyit szenvedett. Az angliai magyar kolónia büszke lehet arra, hogy részt vett a fasizmus elle-

ni háborúban olyan kitarással és bátorsággal harcoló Anglia háborús erőfeszítéseiben. Ezért méltán képviselheti a béke gondolatát Londonban. Ezeknek a gondolatoknak a jegyében ünnepeljük októbert. Kívánom a londoni magyar kolóniának, hogy munkája továbbra is sikeres legyen. Ebben a munkájában méltán számíthat a magyar demokrácia új, fiatal követére, Erős Jánosra. Kérem Önöket, hogy támogassák új követjüket, akit Párizsban mint munkatársamat és tanácsosomat módomban volt megismerni és megszeretni. Biztos vagyok abban, hogy politikai és közgazdasági tudásával, eszmehűségével és tapintatával nemcsak a magyar kolónia, de az angol társadalom megbecsülését is meg fogja szerezni.

A múlt ünneplése mindig csak akkor jelent valamit, ha azt a jelen feladataival kapcsoljuk össze. Ezért kapcsoltam össze október ünneplését az aktuális problémákkal. Ünnepelek októbert, mert ezzel is a mai magyar köztársaság gondolatát képviselik, képviseljük hűen a mai magyar demokráciát, mert ezzel is Októbert ünneplik.

MOL XIX Kgy 27. doboz 7. boríték (fogalmazvány)

¹ Károlyi 1946-os hazatérése után egyszer sem tartózkodott Budapesten az őszirózsás forradalom évfordulóján. Nyilván attól tartott, hogy nem rendeznek az alkalomhoz méltó hivatalos ünnepséget. 1948 októberében nem is kapott ilyen tárgyú meghívást, de az évfordulóra megemlékező cikket írt, amely a *Fórum* 1948. októberi számában jelent meg. Ehhez - a Külügyminisztérium Károlyi-gyűjteményében megmaradt - adalék Bródy András 1948. október 18-i Havas Endréhez Párizsba írott levele, melyben a *Fórum* szerkesztője, Vértes György nevében kéri, hogy Károlyi küldje el ígért cikkét a *Fórum*nak az őszirózsás forradalom 30. évfordulójára legkésőbb október 31-ig. A levélen Havas megjegyzése: „okt. 26. elküldve”. Mellékelve a cikk (*Az októberi forradalom 30. évfordulójára*) gépirata. A *Fórum* már 1946-ban közölt cikket Károlyitól (*A magyar büntudat*), melyben éles hangon bírálta a Horthy-rendszert, kifogásolta, hogy mindent Szalásira kennek, pedig „Szalási Horthy nélkül elképzelhetetlen”.

² A szövegben, nyilván a gépiró hibájából: „particizmus”.

177. CZIRÁKY BÉLA KÁROLYI MIHÁLYNÉHOZ

(Trieszt, 1948. november 2.)

Kedves Katus n.,

Egy hónapos római tartózkodás után egy hétre visszajöve Triesztbe a legfantasztikusabb dolgokról értesültem:

Először, valaki azzal izgatta fel Anyámat és Apámat, hogy valami koncentrációs táborba vagyok bezárva. (Utánajártam és nem igaz, hogy Helen Wicker terjesztette ezt a hírt.) Lehet, hogy vannak egyesek, akik ott szeretnének látni, de ez az örömük nem fog teljesülni, mivel ők előbb-utóbb oda fognak kerülni, éspedig nélkülem. Én nem leszek a jellemtelen: két szék között padlóraesők között!!!

Másodsor: az a buta IRO mese. Minden külföldön élő, tájékozott embernek tudni kell, mi is az az IRO. Röviden International Refugee Organization.¹ Célja a hazájuk határain kívül élni kényszerült sokmillió szerencsétlen menekült helyzetének megkönnyítése és segítése. Nem politikai maszlaggal tömik tele az éhes gyomrokat, hanem élelemmel! Ruhával és útiköltséggel segítik őket, hogy ne pusztuljanak halomra. Nem segíti a barna, vörös, fekete, azaz a náci, kommunista és fascista diktátorfiókákat. Egyszóval egy rendes intézmény, ahol nem kell semmiféle kötelezettséget aláírni. Aki nem tud elképzelni egy altruista segítséget, annak csak azt mondhatom: On y soít qui mal í pense!!!²

Engem személy szerint egy cseppet sem érdekel a rólam folyó rosszakaratú locsogás, de kérem Katus nénit, adja át a felelőtlenül fecsegőknek az üzenetemet: rólam beszélhetnek, amit akarnak, füttyölök rájuk. De ha szüleimet ilyen felelőtlenül rémhírekkel izgatják, vagy a hajuk szálát is meggörbítik, annak személyesen csavarom ki a piszkos nya-